

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Stopniowe tworzenie miejsc pracy i zwiększanie dostępności dla osób niepełnosprawnych w UE. Strategia lizbońska po 2010 r.” (opinia rozpoznawcza)

(2010/C 354/02)

Sprawozdawca: **Miguel ÁNGEL CABRA DE LUNA**

Pismem z 23 lipca 2009 r. Diego López Garrido, sekretarz stanu ds. Unii Europejskiej w ministerstwie spraw zagranicznych i współpracy, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, w imieniu przyszłej prezydencji hiszpańskiej zwrócił się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie:

„Stopniowe tworzenie miejsc pracy i zwiększanie dostępności dla osób niepełnosprawnych w UE. Strategia lizbońska po 2010 r.”.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 23 lutego 2010 r.

Na 461. sesji plenarnej w dniach 17–18 marca 2010 r. (posiedzenie z 17 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 152 głosami – nikt nie był przeciw, 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

Strategia UE 2020

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) apeluje, by do strategii UE 2020, wytycznych dotyczących zatrudnienia oraz do agendy społecznej wprowadzono rozdziały dotyczące niepełnosprawności, dzięki czemu aspekt ten zostanie uwzględniony we wszystkich obszarach polityki wspólnotowej, a ich koordynacja w tym względzie będzie lepsza.

1.2 EKES przypomina, że uwzględnienie kryteriów umacniających politykę dotyczącą niepełnosprawności w przyszłej strategii UE 2020 przyniesie korzyści ekonomiczne całemu społeczeństwu, a także przyczyni się do postępów w zakresie włączenia społecznego i niedyskryminacji.

1.3 EKES uważa, że konieczne jest przyjęcie europejskiego paktu na rzecz niepełnosprawności, który kładłby podwaliny pod nową politykę europejską w tej dziedzinie, zgodnie z przyszłą strategią Komisji na rzecz osób niepełnosprawnych, w ramach traktatu lizbońskiego oraz Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych wraz z dołączonym do niej protokołem, którą Unia Europejska i państwa członkowskie powinny jak najszybciej ratyfikować.

1.4 EKES apeluje o prowadzenie polityki sprzyjającej innowacji, która opierałaby się na danych statystycznych i zwiększała widoczność osób niepełnosprawnych we wszystkich krajowych i europejskich zestawieniach statystycznych związanych z tym zagadnieniem.

Zatrudnienie osób niepełnosprawnych

1.5 EKES popiera rynek pracy sprzyjający powszechnej integracji społecznej i zwraca uwagę, że polityka zatrudnienia osób niepełnosprawnych powinna opierać się na podejściu obejmującym wszystkie etapy życia związane z zatrudnieniem (*lifestraining*) i koncentrować się zwłaszcza na kształceniu, rekrutacji, utrzymaniu miejsca pracy oraz ponownym zatrudnieniu. Poli-

tyka na rzecz młodzieży niepełnosprawnej, podobnie jak polityka na rzecz osób dotkniętych niepełnosprawnością nabytą, powinna mieć pierwszoplanowe znaczenie w przyszłej strategii UE 2020 i w nowej strategii Komisji na rzecz osób niepełnosprawnych.

1.6 EKES zwraca się do Komisji o przedstawienie w terminie jednego roku sprawozdania na temat wdrażania przepisów dotyczących niepełnosprawności i zatrudnienia zawartych w dyrektywie 2000/78.

1.7 EKES przypomina, że zatrudnienie osoby niepełnosprawnej w zwykłym środowisku pracy wymaga opracowania odpowiednich usług socjalnych, a także zachęt i motywacji; uznaje jednocześnie rolę przedsiębiorstw, które zatrudniają w większości osoby niepełnosprawne, a ogólnie rzecz biorąc, przedsiębiorstw gospodarki społecznej i MŚP, które również wymagają wsparcia w postaci odpowiednich usług socjalnych i zachęt, oraz podkreśla znaczenie partnerów społecznych w tej dziedzinie.

1.8 EKES apeluje o politykę mającą na celu zwiększenie świadomości w tym zakresie, która pomogłaby obalić wciąż istniejące stereotypy na temat pracowników niepełnosprawnych, i podkreśla rolę mediów w szerzeniu akceptacji dla różnorodności.

Dostępność

1.9 EKES uznaje, że dostępność przynosi korzyści całemu społeczeństwu, nie tylko osobom niepełnosprawnym, i prowadzi do zwiększenia liczby klientów przedsiębiorstw.

1.10 EKES zaleca stopniowe wprowadzanie dostępności poprzez realizację wspólnych celów krótko-, średnio- i długoterminowych (w jasno ustalonym, ostatecznym terminie w odniesieniu do nowych, a także już istniejących produktów, usług i infrastruktury).

1.11 Komitet popiera ustanowienie Europejskiej Stolicy Powszechnej Dostępności.

1.12 EKES podkreśla, że pilnie potrzebne jest prawodawstwo dotyczące dostępności elektronicznej (e-Dostępności), potwierdza swe zaangażowanie na rzecz realizacji zasady „projektowanie z myślą o wszystkich” i opracowywania norm dostępności, apeluje o sporządzenie planu intensywnych działań w tym względzie do 2011 r. i popiera opracowanie europejskiej karty niepełnosprawności, która ułatwiłaby wzajemne uznawanie praw i przemieszczanie się osób niepełnosprawnych między państwami.

Płeć a niepełnosprawność

1.13 Należy uwzględnić kwestię płci przy opracowywaniu, rozwijaniu, monitorowaniu i ocenie polityki dotyczącej niepełnosprawności w celu przeciwdziałania niedostrzeganiu problemów i dyskryminacji kobiet i dzieci niepełnosprawnych pod wieloma względami.

Dialog społeczny a niepełnosprawność

1.14 EKES podkreśla rolę partnerów społecznych w zapewnianiu osobom niepełnosprawnym równości traktowania w miejscu pracy oraz sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy.

1.15 Partnerzy społeczni powinni uwzględnić niepełnosprawność we wszystkich działaniach i negocjacjach międzysektorowych, sektorowych i na poziomie przedsiębiorstw, zwłaszcza w dziedzinie zatrudnienia, dostępności i zabezpieczenia społecznego.

Uczestnictwo a dialog społeczny

1.16 EKES potwierdza swe pełne poparcie dla zasady „nic dla osób niepełnosprawnych bez ich udziału” i uważa, że powinna ona zostać zastosowana w strategii UE 2020, a także w finansowanych publicznie programach na rzecz osób niepełnosprawnych.

1.17 UE i państwa członkowskie powinny wspierać rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zagwarantować na ten cel środki finansowe, zapewniając jego niezależność i zdolność do udziału w opracowywaniu polityki oraz świadczeniu usług społecznych.

2. Wprowadzenie

2.1 EKES przyjmuje z zadowoleniem wnioski prezydencji hiszpańskiej o sporządzenie opinii w sprawie: „Stopniowe tworzenie miejsc pracy i zwiększanie dostępności dla osób niepełnosprawnych w UE. Strategia lizbońska po 2010 r.”.

2.2 Od czasu sporządzenia swej pierwszej opinii z inicjatywy własnej w sprawie integracji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, którą przyjęto w lipcu 2002 r.⁽¹⁾, EKES

stale rozwija swój dorobek w tej dziedzinie w sposób przekrojowy, popierając w nim równe traktowanie i niedyskryminację osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin⁽²⁾.

2.3 Osoby niepełnosprawne stanowią ponad 16 % populacji (co najmniej 80 mln osób)⁽³⁾, a ich odsetek stale rośnie wraz ze starzeniem się społeczeństwa.

2.4 EKES uznaje postępy zarówno w dziedzinie prawodawstwa⁽⁴⁾, jak i realizacji polityki europejskiej⁽⁵⁾, które wraz z deklaracją madrycką z 2002 r.⁽⁶⁾ przyczyniły się do stworzenia w UE warunków sprzyjających większej integracji osób niepełnosprawnych. Niemniej wciąż jeszcze można wprowadzić wiele ulepszeń, gdyż postępy miały charakter sektorowy, a także były rozproszone i utrudnione z powodu braku jednolitej strategii, co potwierdziła śródkresowa ocena europejskiego planu działań na lata 2003-2010⁽⁷⁾. Konieczne jest również wzmocnienie służb Komisji Europejskiej odpowiedzialnych za politykę europejską na rzecz osób niepełnosprawnych.

2.5 EKES zwraca uwagę na ostatnie wyniki badania Eurobarometru z 2009 r.⁽⁸⁾, które pokazują silny wzrost postrzeganej dyskryminacji osób niepełnosprawnych (8-procentowy w zeszłym roku, czyli 53 % w 2009 r. w porównaniu z 45 % w 2008 r.) i z których wynika, że ponad 33 % osób niepełnosprawnych odczuwało dyskryminację w 2009 r.

2.6 EKES uznaje fakt, że postępy w dziedzinie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych są w dużej mierze wynikiem działań uświadamiających i nacisków ze strony europejskiego ruchu na rzecz osób niepełnosprawnych i jego organizacji przedstawicielskich skupionych wokół Europejskiego Forum Niepełnosprawności (EDF), a także wsparcia ze strony partnerów społecznych.

2.7 EKES przypomina trzem prezydencjom w Radzie UE o znaczeniu uwzględnienia omawianej opinii podczas ich przewodnictwa UE.

⁽²⁾ Opinie EKES-u: Dz.U. C 182 z 4.8.2009, s. 19; Dz.U. C 10 z 15.1.2008, s. 80; Dz.U. C 93 z 27.4.2007, s. 32; Dz.U. C 256 z 27.10.2007, s. 102; Dz.U. C 185 z 8.8.2006, s. 46; Dz.U. C 88 z 11.4.2006, s. 22; Dz.U. C 110 z 9.5.2006, s. 26; Dz.U. C 24 z 31.1.2006, s. 15; Dz.U. C 110 z 30.4.2004, s. 26; Dz.U. C 133 z 6.6.2003, s. 50; Dz.U. C 36 z 8.2.2002, s. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

⁽⁴⁾ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r.; Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.; Rozporządzenie (WE) nr 1107/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. [Dz.U. L 204 z 26.7.2006] oraz pakiet telekomunikacyjny COM(2007) 697 wersja ostateczna – COD 2007/0247.

⁽⁵⁾ Komunikat Komisji w sprawie agendy społecznej COM(2005) 33 wersja ostateczna oraz Komunikat Komisji „Równe szanse dla osób niepełnosprawnych: europejski plan działania” COM(2003) 650 wersja ostateczna.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

⁽⁸⁾ Eurobarometr: „Dyskryminacja w UE w 2009 r.” (na podstawie badań w terenie w okresie od 29 maja do 14 czerwca 2009 r.).

⁽¹⁾ Opinia EKES-u, Dz.U. C 241 z 7.10.2002, s. 89.

3. Nowa polityka wspólnotowa na rzecz niepełnosprawności w przyszłej strategii UE 2020

3.1 EKES zgadza się z Komisją, że polityka obejmująca strategię UE 2020 „musi wyraźnie przyczynić się do wzrostu spójności społecznej, zwalczania bezrobocia oraz propagowania włączenia społecznego [...]. Wymaga to przekształcenia systemów edukacji i rynków pracy oraz zwiększenia mobilności i dynamizmu w Europie w celu pełnego wyzwolenia naszego potencjału w zakresie innowacji i kreatywności”⁽⁹⁾.

3.2 EKES uważa, że w kontekście strategii UE 2020 konieczne jest przyjęcie europejskiego paktu na rzecz osób niepełnosprawnych, podobnie jak uczyniono to w odniesieniu do problematyki równości płci i kwestii dotyczących młodzieży.

3.3 Pakt ten powinien mieć charakter wspólnego, przyjętego przez Radę Ministrów porozumienia między rządami państw członkowskich, Komisją i Europejskim Forum Niepełnosprawności, z udziałem PE, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz – jeżeli to stosowne – partnerów społecznych i przedstawicieli zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto nad paktem czuwać powinien Europejski Komitet ds. Niepełnosprawności pod kierownictwem przedstawiciela państw członkowskich wraz z sekretariatem wykonawczym Komisji. W pakcie uwzględniono by potrzebę wytyczenia wspólnych celów dla państw członkowskich i wyznaczenia wskaźników realizacji, a także obowiązek sporządzenia sprawozdania na wiosenne posiedzenie Rady Europejskiej⁽¹⁰⁾. W ten sposób zastosowano by w odniesieniu do niepełnosprawności wariant otwartej metody koordynacji.

3.4 Pakt powinien obejmować równy dostęp do kształcenia, równe traktowanie w życiu zawodowym i jednakowy dostęp do zatrudnienia, przepisy dotyczące minimalnego dochodu i zabezpieczenia społecznego, swobodne przemieszczanie się, niezależność życiową, samodzielność, jednakowy dostęp do towarów i usług dla osób niepełnosprawnych, porozumienie w sprawie programu dostępu do nowych technologii, transportu i środowiska miejskiego, opiekę zdrowotną i pomoc w wypadku wszystkich rodzajów uzależnień, a także politykę podatkową wspierającą włączenie osób niepełnosprawnych i pokrywającą dodatkowe koszty związane z wykonywaniem przez nich większości czynności w życiu codziennym⁽¹¹⁾.

3.5 Pakt musi uwzględniać w sposób przekrojowy potrzeby niepełnosprawnych kobiet, dziewcząt i osób młodych, problematykę starzenia się osób niepełnosprawnych, a także osoby o dużej potrzebie wsparcia samodzielności osobistej, osoby niepełnosprawne na obszarach wiejskich oraz propagowanie badań, rozwoju i innowacji w dziedzinie niepełnosprawności.

3.6 Pakt musi być porozumieniem rozwijanym w ramach traktatu lizbońskiego, karty praw podstawowych i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych w oparciu o trzy filary:

3.6.1 (i) *Historyczna chwila przeglądu polityki wspólnotowej – nadanie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom pierwszoplanowego znaczenia w polityce wspólnotowej*

3.6.1.1 EKES wnosi, by przyjęcie strategii UE 2020 oraz agendy społecznej ulepszyło koordynację obecnej strategii lizbońskiej i odnowionej agendy społecznej⁽¹²⁾ oraz zwiększyło ich ograniczony jak dotąd wpływ, w związku z czym konieczne jest zawarcie w nich części poświęconej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, dotyczącej między innymi zatrudnienia, kształcenia, włączenia i zabezpieczenia społecznego oraz dostępności, a także gwarantującej uwzględnienie niepełnosprawności w trzech obszarach priorytetowych strategii⁽¹³⁾.

3.6.1.2 EKES przypomina, że uwzględnienie polityki dotyczącej niepełnosprawności pośród kompetencji UE w strategii UE 2020 przyniesie korzyści ekonomiczne całemu społeczeństwu, a także przyczyni się do postępów w zakresie włączenia społecznego i niedyskryminacji, co potwierdzają ostatnie analizy kosztów i korzyści⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Europejski pakt na rzecz osób niepełnosprawnych powinien być zgodny z przyszłą strategią Komisji na rzecz osób niepełnosprawnych⁽¹⁵⁾, która zastąpi obecny plan działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2003–2010.

3.6.1.4 Europejska strategia zatrudnienia i otwarta metoda koordynacji w dziedzinie włączenia i zabezpieczenia społecznego, rent i emerytur, kształcenia i młodzieży oraz w innych obszarach powinny nadal i w coraz lepszy sposób uwzględniać niepełnosprawność w swych wytycznych i wspólnych celach dla państw członkowskich, tak by znalazło to wyraz w ich planach krajowych, by zwiększyły się ich umiejętności analityczne i by w sprawozdaniach okresowych zawarły one wyniki działań.

3.6.1.5 Polityka europejska powinna wspierać eliminowanie wszelkich ekstremalnych przypadków naruszania praw podstawowych, a zwłaszcza umieszczania osób niepełnosprawnych w dużych zamkniętych instytucjach, oddzielnej edukacji, odbierania im zdolności prawnej czy przypadków przemocy wobec osób niepełnosprawnych, uwzględniając trudne położenie kobiet i dziewcząt niepełnosprawnych, a także osób o dużej potrzebie wsparcia⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Potrzebna jest polityka wspierająca innowacje i oparta na danych statystycznych. Celem paktu powinno być większe uwzględnianie osób niepełnosprawnych we wszystkich stosownych zestawieniach statystycznych⁽¹⁷⁾, w związku z czym należy się posługiwać zharmonizowanymi, aktualnymi i wiarygodnymi źródłami, wskaźnikami i narzędziami statystycznymi, stworzyć między innymi stały moduł dotyczący niepełnosprawności w europejskich badaniach siły roboczej, a także moduł dotyczący udziału osób niepełnosprawnych w życiu społeczeństwa i uwzględnić kwestie niepełnosprawności w odpowiednich modułach ogólnych.

⁽¹²⁾ COM(2009) 58 wersja ostateczna.

⁽¹³⁾ COM(2009) 647 wersja ostateczna.

⁽¹⁴⁾ „Evaluation of employment policies for persons with disabilities and formulation and economic cost of new proposals for labour integration” [„Ocena polityki zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz koszty opracowania i koszty gospodarcze nowych wniosków dotyczących integracji na rynku pracy”], red. Gregorio RODRÍGUEZ CAMPO, Carlos GARCÍA SERRANO i Luis TOHARIA, Colección Telefónica Accessible no. 9, Ediciones Cinca, kwiecień 2009 r. - ISBN: 978-84-96889-48-4. Madryt, Hiszpania.

⁽¹⁵⁾ Rezolucja Rady (2008/ C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>.

⁽¹⁷⁾ Opinia EKES-u, Dz.U. C 10 z 15.1.2008, s. 80.

⁽⁹⁾ COM(2009) 647 wersja ostateczna.

⁽¹⁰⁾ Rezolucja Rady (2008/C75/01).

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u, Dz.U. C 93 z 27.4.2007.

<http://w3.bcn.es/fixters/baccessible/greugecomparatiueconmic.683.pdf>
http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf.

3.6.1.7 EKES wnosi, by w wytycznych UE dotyczących praw człowieka i międzynarodowych praw humanitarnych, które zostaną przyjęte przez Radę UE, zawarto wytyczną w sprawie praw osób niepełnosprawnych opartą na Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

3.6.2 (ii) *Stworzenie odpowiednich europejskich ram prawnych w dziedzinie niepełnosprawności*

3.6.2.1 EKES stwierdza, że wejście w życie traktatu lizbońskiego stwarza nowe podstawy prawne. Przypomina również wagę art. 10, 11 i 19, a także 21 i 26 karty praw podstawowych, które mają status traktatu.

3.6.2.2 Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych nakłada nowe zobowiązania na UE, a zatem EKES apeluje o:

3.6.2.2.1 ostateczną ratyfikację tej konwencji i jej protokołu przez UE, zgodnie z decyzją Rady⁽¹⁸⁾. Przypomina, że ma ona wartość prawną traktatu międzynarodowego i wzywa państwa członkowskie, by dołożyły starań na rzecz jej szybkiej ratyfikacji;

3.6.2.2.2 przeanalizowanie, na podstawie tej konwencji, wszystkich przepisów wspólnotowych wpływających na rynek wewnętrzny, transport, podatki, konkurencję, zdrowie, konsumpcję, media cyfrowe i elektroniczne, zatrudnienie, edukację oraz niedyskryminację;

3.6.2.2.3 utworzenie w ramach Komisji mechanizmu koordynacji⁽¹⁹⁾, przy udziale odpowiednich komisarzy a także by utworzono niezależny organ, jakiego wymaga Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych⁽²⁰⁾.

3.6.2.3 EKES przyjmuje z zadowoleniem obecny wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie niedyskryminacji, który nie ogranicza się tylko do zatrudnienia⁽²¹⁾, lecz zwraca uwagę, że nie jest on wystarczająco zgodny z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych. Dyrektywa ta, która jest obecnie przedmiotem dyskusji w Radzie, musi gwarantować, że koncepcja dyskryminacji będzie również umożliwiać preferencyjne traktowanie osób niepełnosprawnych w określonych okolicznościach, a także w dużym zakresie wpływać na kwestie zabezpieczenia społecznego, zdrowia i edukacji, sygnalizując, że segregacja w dziedzinie kształcenia jest dyskryminacją. Ponadto powinna ona zapewniać ogólne stosowanie zasady dostępności dla osób niepełnosprawnych i umożliwiać przedsięwzięcie we wszystkich obszarach odpowiednich środków, na których realizację przeznaczono by zachęty publiczne; osoby niepełnosprawne powinny mieć również dostęp do wszystkich towarów i usług oferowanych ogółowi społeczeństwa, a na etapie wdrażania należy bardziej sprecyzować zobowiązania UE w tej dziedzinie; w nowych budynkach wypełniano by je bezzwłocznie, a w starych – w ramach realistycznych rozwiązań.

⁽¹⁸⁾ Decyzja Rady nr 15540/09 z dnia 24 listopada 2009 r.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

⁽²¹⁾ Wniosek dotyczący dyrektywy Rady (COM(2008) 426 wersja ostateczna, 2 lipca 2008 r.

3.6.3 (iii) *Odpowiednie środki finansowe na europejski pakt na rzecz osób niepełnosprawnych*

3.6.3.1 Komitet przypomina, że postanowienia ogólnego rozporządzenia w sprawie funduszy strukturalnych związane z niedyskryminacją i dostępnością dla osób niepełnosprawnych, jako kryteria selekcji i realizacji projektów współfinansowanych przez UE⁽²²⁾, powinny zostać zachowane i umocnione w przyszłej polityce spójności, która za pomocą odpowiednich instrumentów finansowania zapewniałaby także podejmowanie działań na rzecz wszystkich osób niepełnosprawnych, a także podejmowanie przez nie same działań we wszystkich państwach członkowskich. Zasady te powinny zostać rozszerzone na budżet europejski i inne programy europejskie w zakresie badań, konkurencyjności, kształcenia, zatrudnienia, spraw społecznych, współpracy na rzecz rozwoju, w tym nowe programy realizowane od 2014 r.

3.6.3.2 EKES odnotowuje, że udział społeczeństwa obywatelskiego w bezpośrednim zarządzaniu EFS (kształcenie i zatrudnienie) i EFRR przyniósł bardzo pozytywne wyniki, i zachęca do rozpowszechniania tego modelu w programach operacyjnych realizowanych w ramach funduszy strukturalnych od 2013 r.

3.6.3.3 EKES uważa, że dalsza pomoc finansowa w ramach programu PROGRESS wspierającego europejskie organizacje osób niepełnosprawnych, między innymi EDF, a także organizacje działające na rzecz integracji społecznej, umacnia europejską demokrację i struktury społeczeństwa obywatelskiego.

4. UE a zatrudnienie dla osób niepełnosprawnych

4.1 Zatrudnienie osób niepełnosprawnych powinno stanowić integralną część europejskiej strategii zatrudnienia. Sytuacja zawodowa pracowników w Europie jest skomplikowana, lecz sytuacja pracowników niepełnosprawnych jest jeszcze trudniejsza, w związku z czym konieczne jest umocnienie rynku sprzyjającego powszechnej integracji społecznej.

4.2 EKES wyraża zaniepokojenie bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych, wzięwszy pod uwagę, że jeszcze przed kryzysem 78 % osób dotkniętych poważną niepełnosprawnością nie miało dostępu do rynku pracy, stopa bierności zawodowej była wśród nich dwa razy wyższa niż w pozostałej części populacji, a stopa zatrudnienia zatrzymała się na poziomie 20 % poniżej średniej zatrudnienia osób sprawnych⁽²³⁾.

4.3 Kryzys, który doprowadził do wzrostu bezrobocia w UE do 10 %⁽²⁴⁾, utrudnia sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy z dwóch względów: po pierwsze, wejście na rynek pracy stanie się trudniejsze⁽²⁵⁾, a po drugie, rządy będą dążyć do obniżenia deficytu budżetowego poprzez zmniejszenie wszelkiego rodzaju zasiłków oraz rent i emerytur. EKES ostrzega, że osoby niepełnosprawne nie mogą być głównymi ofiarami kryzysu i sprzeciwia się zmniejszeniu przeznaczonej dla nich pomocy⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladisapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ.

⁽²³⁾ Biuletyn „Statistics in Fokus”, temat 3: Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w Europie w 2002 r., Eurostat 26/2003. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich (Eurostat) – styczeń 2010 r.

⁽²⁵⁾ Eurobarometr, „Dyskryminacja w UE w 2009 r.” oraz opinia EKES-u, Dz.U. C 256 z 27.10.2007, s. 102.

⁽²⁶⁾ <http://www.cerme.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc> www.cerme.es.

4.4 Istnieje ryzyko, że kryzys pogłębi zagrożenie ubóstwem osób niepełnosprawnych i ich rodzin, lecz z drugiej strony może on stanowić również szansę na rozwój przedsiębiorczości w większym stopniu sprzyjającej integracji i wspieranej zachętami, która zwiększyłaby wydajność przedsiębiorstw, przyczyniając się do ulepszenia całej gospodarki.

4.5 Komitet stwierdza, że wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych powinno być jednym z głównych celów europejskiej strategii zatrudnienia i apeluje o włączenie do wytycznych dotyczących zatrudnienia celu zgodnego z pkt 34. konkluzji Rady Europejskiej z wiosny 2006 r.⁽²⁷⁾: „Głównym celem jest zwiększenie udziału różnych grup społecznych w rynku pracy, zwłaszcza [...] osób niepełnosprawnych [...]. Aby osiągnąć te cele, należy podejmować działania w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi”. Konieczne jest opracowanie listy środków, jakie państwa członkowskie powinny zawrzeć w swych planach krajowych.

4.6 Partnerzy społeczni odgrywają kluczową rolę w umożliwianiu osobom niepełnosprawnym wejścia na rynek pracy dzięki negocjacom zbiorowym, a także w podejmowaniu przez nie pracy. Przyczyniają się również do opracowania polityki na rzecz różnorodności i negocjują plany w zakresie różnorodności w porozumieniu z przedsiębiorcami, którzy powinni otrzymać zachęty do poczynienia postępów w tym zakresie; do realizacji tych planów mogą oni wykorzystać politykę odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw. EKES gratuluje zatem europejskim partnerom społecznym, którzy w grudniu 2009 r. zakończyli pomyślnie negocjacje w sprawie nowego niezależnego porozumienia dotyczącego rynków pracy sprzyjających integracji społecznej.

4.7 EKES zwraca się o przedstawienie w terminie jednego roku sprawozdania na temat wdrażania przepisów dotyczących niepełnosprawności i zatrudnienia zawartych w dyrektywie 2000/78⁽²⁸⁾.

4.8 EKES stwierdza, że osoby niepełnosprawne mają takie same kompetencje jak wszyscy inni, by brać pełny udział w życiu zawodowym, i że nie należy umniejszać ich umiejętności, lecz raczej je rozwijać. Osoby niepełnosprawne mają prawo do pracy podobnie jak wszystkie inne osoby.

4.9 EKES zwraca uwagę, że według badań EUROFUND coraz częstsze występowanie problemów zdrowia psychicznego czyni z tego rodzaju niepełnosprawności główną przyczynę wczesnego opuszczania rynku pracy, w niektórych krajach przyczyniając się do wczesnego przechodzenia na emeryturę aż w około 40 % przypadków⁽²⁹⁾. Konieczna jest zmiana spojrzenia na sytuację tych pracowników poprzez podniesienie świadomości obywateli i władz.

4.10 EKES przypomina, że do uznawania tych kompetencji konieczne są mechanizmy certyfikacji wiedzy przyswojonej czy to na podstawie nieformalnego doświadczenia, czy też formalnej edukacji. W związku z tym EKES apeluje o wprowadzenie „paszportu kwalifikacji”⁽³⁰⁾, który umożliwiłaby osobom niepełnosprawnym mobilność zawodową w obrębie UE.

4.11 Polityka na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych powinna obejmować wszystkie etapy życia związane z zatrudnieniem (*lifestreaming*)⁽³¹⁾, w tym mieszkanie, podstawową edukację, szkolenie zawodowe, zadłużenie gospodarstwa domowego, trudności finansowe, zdrowie, niesprzyjające warunki i gospodarkę lokalną, a także rekrutację, utrzymanie miejsca pracy i ponowne zatrudnienie.

4.12 Wspólnotowa zasada swobodnego przemieszczania się nie została jeszcze w pełni urzeczywistniona w życiu osób niepełnosprawnych, co wpływa na ich mobilność w obrębie UE w celu podjęcia pracy, a także na naukę, emeryturę lub jakiegokolwiek inne obszary ich życia.

4.13 Podkreśla, że jedną z barier dla swobodnego przemieszczania się jest niemożność wyegzekwowania za granicą takich praw jak prawo do opieki osobistej, które mogłoby zostać wprowadzone w życie dzięki konkretnym środkom koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz europejskim kampaniom uświadamiającym i szkoleniowym.

4.14 EKES przypomina, że „aktywne włączenie” powinno wiązać się z rynkiem pracy i zapewniać odpowiedni poziom dochodów, a także dostęp do wysokiej jakości usług socjalnych, co wpłynie również na poprawę warunków życia osób bezrobotnych⁽³²⁾.

4.15 EKES przypomina, że rekrutacja w zwykłym środowisku pracy wymaga służb ds. zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej, a także służb socjalnych, służby zdrowotnej, utrzymania dochodów i zarządzania nimi oraz stworzenia zachęt⁽³³⁾.

4.16 EKES apeluje o dostosowanie świadczeń socjalnych i systemu podatkowego, tak by wejście na rynek pracy nie oznaczało utraty siły nabywczej osób niepełnosprawnych i by istniały zachęty do zatrudnienia w miejscach pracy wysokiej jakości i za sprawiedliwe wynagrodzenie; wnosi również o wprowadzenie zachęt finansowych dla przedsiębiorstw w celu wsparcia naboru pracowników, zatrudnienia wspomaganego na zwykłym rynku pracy, samozatrudnienia osób niepełnosprawnych i krzewienia ducha przedsiębiorczości między innymi poprzez inne formy mikrofinansowania⁽³⁴⁾, a także dla organizacji pozarządowych, które wykonują usługi pomocnicze dla pracowników niepełnosprawnych i ich rodzin.

4.17 Konieczne jest ustanowienie środków mających na celu utrzymanie miejsca pracy przez osoby dotknięte niepełnosprawnością nabytą oraz ich reorientację zawodową, tak by niepełnosprawność ta nie była równoznaczna z wczesnym opuszczeniem rynku pracy; wnosi również o racjonalne dostosowanie miejsca pracy i jego otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych, gwarancję programów szkoleniowych i programów przystosowania zawodowego dla osób niepełnosprawnych, które zapewniałyby rozwój kariery zawodowej⁽³⁵⁾. W tych krajach, gdzie istnieją systemy ustanawiania parytetów, należy zadbać o to, by zrealizowano cele naboru pracowników poprzez zastosowanie odpowiednich mechanizmów i udzielenie stosownego wsparcia. Wymiar społeczny udzielania zamówień publicznych może również zwiększyć zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

⁽²⁷⁾ Konkluzje prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Brukseli w dniach 23–24 marca 2006 r.

⁽²⁸⁾ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r.

⁽²⁹⁾ Analiza dokonana przez Europejską Fundację na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, na podstawie niemieckiego federalnego urzędu ds. sprawozdawczości zdrowotnej (2007): http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E.

⁽³⁰⁾ Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽³¹⁾ Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy.

⁽³³⁾ Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Przewodnik „Tworzenie społeczeństwa integracyjnego: włączenie niepełnosprawnych w główny nurt życia społecznego na przykładzie gospodarki społecznej”; http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EKES jest w pełni przekonany o korzyściach wynikających z finansowania zatrudnienia zamiast zasiłków dla bezrobotnych, z motywowania osób niepełnosprawnych pragnących podjąć zatrudnienie i pracodawców ich zatrudniających oraz z motywowania osób niepełnosprawnych do samozatrudnienia.

4.19 EKES popiera politykę skierowaną do niepełnosprawnej młodzieży, w tym wczesną edukację i przechodzenie od szkolenia zawodowego do pierwszego zatrudnienia, podobnie jak politykę realizowaną w wypadku niepełnosprawności nabytej, gwarantującą utrzymanie miejsca pracy i reorientację zawodową. Grupy te powinny mieć pierwszoplanowe znaczenie w przyszłej strategii UE 2020 i zostać uwzględnione w przeglądzie strategii Komisji na rzecz osób niepełnosprawnych. EKES przypomina opinię SOC/349 dotyczącą rozwoju strategii nie tylko NA RZECZ młodzieży, lecz również Z UDZIAŁEM młodzieży⁽³⁶⁾.

4.20 EKES uznaje rolę przedsiębiorstw, które zatrudniają większość osób niepełnosprawnych, a także rolę innych przedsiębiorstw bardziej aktywnych w tej dziedzinie oraz – ogólnie mówiąc – przedsiębiorstw gospodarki społecznej, takich jak spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia lub fundacje wspierające włączenie społeczne i udział w rynku pracy osób niepełnosprawnych o tych samych prawach pracowniczych, przyznając im specjalne środki pomocy ustalone przez państwa członkowskie.

4.21 EKES podkreśla wsparcie dla MŚP, dzięki któremu mogą one wypracować sprzyjające integracji podejście do zatrudnienia i odgrywać kluczową rolę w zapewnianiu skuteczności środków na rzecz osób niepełnosprawnych w miejscu pracy.

4.22 Instytucje i organy UE oraz państw członkowskich powinny zapoznać się z sytuacją i służyć za przykład, zatrudniając pracowników niepełnosprawnych, poprzez zastosowanie planu konkretnych środków, które ulepszyłyby obecne, ogólnie bardzo niskie, wskaźniki integracji zawodowej.

4.23 EKES zwraca uwagę na znaczenie, jakie dla osób niepełnosprawnych ma model flexicurity, czyli poprawa elastyczności i zdolności dostosowania się zasobów ludzkich w przedsiębiorstwach, wraz z ulepszeniem warunków pracy i zwiększeniem bezpieczeństwa zatrudnienia. Strategie powinny gwarantować przez całe życie osób niepełnosprawnych godzenie życia zawodowego i osobistego, uczenie się przez całe życie oraz możliwość ich dostosowania się do zmian sytuacji życiowych, dostępności zasobów socjalnych i zatrudnienia.

4.24 EKES popiera dążenie do tworzenia nowych sektorów zatrudnienia związanych z ochroną środowiska i opieką społeczną oraz wsparcie dostępności i projektowania z myślą o wszystkich, co stwarza możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

4.25 EKES opowiada się za pomocą dla tych pracowników niepełnosprawnych, którzy jej potrzebują, a także za usługami umożliwiającymi kontynuację pracy krewnym osób niepełnosprawnych.

4.26 Polityka podnoszenia świadomości przełamuje stereotypy⁽³⁷⁾ na temat pracowników niepełnosprawnych i powinna

być adresowana do partnerów społecznych, kadry zarządzającej średniego i wyższego szczebla, pracowników, służby zdrowia i administracji publicznej⁽³⁸⁾.

4.27 Wspomniane narzędzia wspierające zatrudnienie osób niepełnosprawnych muszą być łatwe do zastosowania przez przedsiębiorstwa i pracowników, a także odpowiednio rozpropagowane i wykorzystane przez organy publiczne.

4.28 Konieczne jest podkreślenie roli mediów, które mają kluczowe znaczenie dla podniesienia świadomości i rozpowszechnienia informacji mających na celu krzewienie zasad tolerancji, włączenia społecznego i akceptacji różnorodności w europejskim społeczeństwie.

4.29 EKES popiera opracowywanie nowatorskich inicjatyw, takich jak wspomniane już „paszporty kompetencji” i podejście *lifestreaming*, i zwraca jednocześnie uwagę na inne przykłady:

4.29.1 Usługi *job coaching* polegające na stałym wspieraniu pracowników i ich mentoringu w zwykłym środowisku pracy.

4.29.2 Stworzenie „systemu akredytacji wcześniej nabytej wiedzy”⁽³⁹⁾, który odzwierciedlałby stopniową naukę.

4.29.3 Wspieranie przez całe życie zawodowe pracowników w przedsiębiorstwach i organach administracji publicznej.

4.29.4 Wykorzystanie nowych technologii wraz z systemami wsparcia takimi jak systemy audiowizualne *video tutorial system*⁽⁴⁰⁾ i ogólnie wyposażenie w technologie wspierające, a także zapewnienie dostępności technologii ogólnego zastosowania w miejscu pracy.

4.29.5 Opracowanie „modelu zarządzania niepełnosprawnością” (*„disability management model”*)⁽⁴¹⁾ w ramach ogólnej polityki na rzecz różnorodności w przedsiębiorstwach.

5. Dostępność dla osób niepełnosprawnych

5.1 EKES przypomina rezolucję Rady UE z 17 marca 2008 r., w której stwierdzono, że „dostępność stanowi sam fundament integrującego społeczeństwa opartego na niedyskryminacji”⁽⁴²⁾, przy czym fundamentalną rolę odgrywają partnerzy społeczni, gdyż dostępność jest warunkiem wstępnym zatrudnienia.

5.2 EKES przyjął opinię rozpoznawczą w sprawie równych szans dla osób niepełnosprawnych⁽⁴³⁾, w której zwraca uwagę na to, że mają one te same prawa, lecz odmienne potrzeby i wymagają innych form dostępu do towarów i usług.

5.3 EKES zaleca stopniowe wprowadzanie dostępności za pomocą wspólnych krótko-, średnio- i długoterminowych celów (o jasno wyznaczonym, ostatecznym terminie ich realizacji w odniesieniu do nowych i już istniejących towarów, usług i infrastruktury), które byłyby wiążące dla państw członkowskich i uwzględniałyby między innymi potencjał zamówień publicznych.

⁽³⁶⁾ Opinia EKES-u, Dz.U. C 318 z 23.12.2009, s. 113.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

⁽³⁸⁾ Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy; <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP); <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Rezolucja Rady (2008/C 75/01).

⁽⁴³⁾ Opinia EKES-u, Dz.U. C 93 z 27.4.2007, s. 32.

5.4 EKES uznaje, że dostępność ma kluczowe znaczenie dla korzystania z mających bezpośrednio zastosowanie praw politycznych i obywatelskich, co powinno się przełożyć na konkretne plany dostępności, a także normy i kary wiążące dla wszystkich władz publicznych, i uważa, że niepełnosprawni obywatele muszą mieć możliwość odwołania się do stosownych mechanizmów w celu ochrony swych praw. Nie należy organizować kolejnych wyborów do PE bez gwarancji dostępu do lokali wyborczych oraz obecności dużej liczby osób niepełnosprawnych na listach wyborczych, w związku z czym konieczne jest przedsięwzięcie odpowiednich środków na szczeblu krajowym.

5.5 EKES zwraca uwagę na wysiłki państw członkowskich i Komisji zmierzające do zagwarantowania dostępności, które powinny mieć na celu wprowadzenie powszechnego dostępu (do budynków publicznych, budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw prywatnych, towarów i usług, turystyki, handlu elektronicznego, informacji, transportu, technologii i komunikacji).

5.6 EKES przyznaje, że dostępność przynosi korzyści całemu społeczeństwu (osobom starszym, kobietom ciężarnym, osobom z ograniczeniami ruchowymi itp.). Przedsiębiorstwa gwarantujące dostępność będą miały dodatkowych klientów (15 % konsumentów). Nowe produkty generują więcej rynków i są źródłem trwałego wzrostu gospodarczego.

5.7 Ponadto, tak jak w swej opinii w sprawie e-Dostępności⁽⁴⁴⁾, EKES również tutaj zwraca uwagę, że zaangażowanie na rzecz dostępności jest równoznaczne z zaangażowaniem na rzecz praw podstawowych europejskich obywateli.

5.8 EKES przypomina instytucjom europejskim – a zwłaszcza Komisji – że liczba ich dostępnych budynków i elektronicznych systemów informacji (np. strona internetowa, część poświęcona konsultacjom publicznym Komisji) jest ograniczona. Konieczne jest zatem opracowanie planu dostępności, który dowodziłby rzeczywistego zaangażowania na rzecz osób niepełnosprawnych⁽⁴⁵⁾.

5.9 EKES apeluje o pomoc państwa dla przedsiębiorstw⁽⁴⁶⁾ i usług prywatnych, tak by mogły one wprowadzić racjonalne usprawnienia wspomniane w dyrektywie 2000/78⁽⁴⁷⁾. Zasada zapewniania dostępności z myślą o przyszłości musi zostać zastosowana w usługach prywatnych.

5.10 Należy dalej opracowywać normy dostępności wspierające przepisy dotyczące zamówień publicznych, biorąc przykład z pomyślnie stosowanego prawodawstwa USA. EKES przypomina znaczenie dialogu między instytucjami, przemysłem i społeczeństwem obywatelskim dla opracowywania tych norm⁽⁴⁸⁾.

5.11 Komitet popiera ustanowienie Europejskiej Stolicy Powszechnej Dostępności w oparciu o system przyznawania flag, w ramach którego uznawano by wysiłki europejskich miast i regionów mające na celu zapewnienie dostępności miejsc, towarów i usług oraz wspierano by zrównoważony rozwój władz lokalnych.

5.12 EKES ma nadzieję, że nowe rozporządzenia w sprawie transportu morskiego, autobusów miejskich i międzymiastowych oraz taksówek w zadowalający sposób uwzględnią rozmaite potrzeby osób niepełnosprawnych, poprzez dostosowanie wszelkich środków transportu i infrastruktury na wzór obecnych rozporządzeń w sprawie transportu lotniczego i kolejowego.

5.13 EKES przyjął z zadowoleniem komunikat Komisji w sprawie dostępności elektronicznej (e-Dostępności)⁽⁴⁹⁾ i zaapelował do UE o wprowadzenie zaproponowanych działań jako europejskich ram strategicznych społeczeństwa informacyjnego. Pilnie potrzebne jest sporządzenie przepisów dotyczących e-Dostępności między innymi w odniesieniu do stron internetowych, komunikacji sprzyjającej integracji, teleusług, telefonów komórkowych, technologii cyfrowej i bankomatów. Cele te zostały już uwzględnione w 2003 r. w deklaracji ministerialnej z Krety⁽⁵⁰⁾ i w deklaracji z Rygi. Istnieją obecnie uzasadnione wątpliwości, czy uda się je osiągnąć w wyznaczonym terminie, w związku z czym Komitet apeluje o realizację planu intensywnych działań przed 2011 r., tak by je zrealizować.

5.14 EKES potwierdza swe zaangażowanie na rzecz realizacji zasady „projektowania z myślą o wszystkich” i uważa, że zasadnicze znaczenie ma włączenie tej koncepcji do programów nauczania zarówno na poziomie kształcenia zawodowego, jak i uniwersyteckiego, tak by stosowali ją wszyscy pracownicy.

5.15 EKES opowiada się za opracowaniem europejskiej karty niepełnosprawności, która zapewniałaby wzajemne uznawanie praw osób niepełnosprawnych udających się za granicę, w tym ten sam poziom dostępu do transportu, kultury i rozrywki, na wzór europejskiej karty parkingowej.

6. Płeć a niepełnosprawność

6.1 EKES zwraca uwagę, że 60 % osób niepełnosprawnych w Europie stanowią kobiety, które znajdują się w sytuacji nierówności, doświadczają dyskryminacji w uznawaniu swych praw i w dostępie do towarów i usług (między innymi opieki zdrowotnej, kształcenia, zapobiegania przemoccy związanej z płcią).

6.2 W ciągu 10 lat poziom zatrudnienia kobiet niepełnosprawnych nie zmienił się, wskaźnik bierności zawodowej i bezrobocia pozostaje wysoki, wynagrodzenie jest niższe, a wejście na rynek pracy trudniejsze.

6.3 Kwestia płci powinna zostać uwzględniona przy opracowywaniu, rozwoju, monitorowaniu i ocenie polityki dotyczącej niepełnosprawności. Konieczne są konkretne środki i działania mające na celu zagwarantowanie dostępu do zatrudnienia i wprowadzenie zachęt do zatrudniania kobiet.

⁽⁴⁴⁾ Opinia EKES-u, Dz.U C 110 z 9.5.2006, s. 26 oraz Rezolucja Rady z dnia 6 lutego 2003 r. (Dz.U. C 39, 2003, s. 5).

⁽⁴⁵⁾ COM(2007) 501 wersja ostateczna.

⁽⁴⁶⁾ Art. 41 i 42 rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r.

⁽⁴⁷⁾ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/depoy/pubproc/eso-m376/index_en.htm y <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

⁽⁴⁹⁾ COM(2005) 425 wersja ostateczna, COM (2008) 804 wersja ostateczna.

⁽⁵⁰⁾ Deklaracja na temat e-integracji: ministrowie transportu i komunikacji Unii Europejskiej, kwiecień 2003 r.

7. Dialog społeczny a niepełnosprawność

7.1 EKES wzywa partnerów społecznych do zadbania o to, by osoby niepełnosprawne pracowały na takich samych, sprawiedliwych i korzystnych warunkach jak pozostałe osoby, zwłaszcza w odniesieniu do równości szans i wynagrodzenia za pracę o tej samej wartości, i by mogły korzystać ze swych praw pracowniczych i związkowych; zachęca osoby niepełnosprawne do przystąpienia do organizacji zawodowych i związkowych i wnosi, by prace zlecone podwykonawcom były wykonywane na tych samych zasadach zatrudnienia⁽⁵¹⁾ (art. 27 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych).

7.2 Dialog społeczny ma decydujące znaczenie dla ochrony praw, równości szans i niedyskryminacji osób niepełnosprawnych w dziedzinie zatrudnienia, zabezpieczenia społecznego, opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa w miejscu pracy i w innych dziedzinach, a także w zakresie – ogólnie pojętych stosunków pracy. Ma on podstawowe znaczenie dla podjęcia pozytywnych działań w zakresie zatrudnienia i dostępności, a także kształcenia oraz wsparcia i pomocy dla osób niepełnosprawnych.

7.3 Partnerzy społeczni powinni uwzględnić niepełnosprawność we wszystkich działaniach i negocjacjach międzysektorowych, wewnątrzsektorowych i na poziomie przedsiębiorstw, zwłaszcza w dziedzinie zatrudnienia, dostępności i zabezpieczenia społecznego, we współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego skupiającymi osoby niepełnosprawne.

7.4 Partnerzy społeczni muszą uczestniczyć w monitorowaniu i wdrażaniu Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych w dziedzinie stosunków pracy i zabezpieczenia społecznego.

8. Uczestnictwo a dialog społeczny

8.1 EKES potwierdza swoje poparcie dla zasady: „nic dla osób niepełnosprawnych bez ich udziału”⁽⁵²⁾ oraz dla polityki odpowiedzialności indywidualnej (upodmiotowienia) i propagowania swych własnych praw.

8.2 EKES uważa, że dialog społeczny z osobami niepełnosprawnymi oraz ich rodzinami to odpowiednie ramy do udoskonalenia sposobu sprawowania rządów w UE poprzez ustanowienie obowiązkowych mechanizmów i protokołów oraz utworzenie organów ad hoc służących uczestnictwu i konsultacjom w UE.

8.3 Organizacje osób niepełnosprawnych powinny uczestniczyć w sporządzaniu sprawozdań okresowych, w których oceniano by politykę w zakresie zatrudnienia i dostępności, wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz programy i instrumenty finansowe Komisji w celu zagwarantowania, że uwzględniony zostanie punkt widzenia społeczeństwa obywatelskiego, na przykład poprzez alternatywne sprawozdania.

8.4 UE i państwa członkowskie powinny wspierać społeczeństwo obywatelskie i gwarantować środki finansowe na jego rozwój, zapewniając mu niezależność i zdolność do udziału w opracowywaniu polityki oraz świadczeniu usług społecznych.

Bruksela, 17 marca 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Art. 27 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

⁽⁵²⁾ Slogan Europejskiego Forum Osób Niepełnosprawnych (EDF), Zgromadzenie Ogólne EDF 2009 r.